

למצב התישבותנו החקלאית

(תשובה לתזכיריהם של פ"י / איפנהייסר והאגרונום ד"ק)

בתזכירו הידוע להנהיג על ההתישבות החקלאית באיי מעביר הפרופ' אופנהייסר תחת שבטי-בקרנו את כל הצורות הקואופרטיביות של ההתישבות ההולכת ונעשית בהנהלתה ובעזרתה של ההסתדרות הציונית. בבקורת זו זכתה. הקבוצה הקטנה—שק של 25—30 משפחה על שטח של 250 הקטאר בערך—למעט הסברת-פנים והיא אליבא דאופנהייסר. בכל זאת אפשרית. היוקה המשפחתית שבין חבריה הבקאים במלאכתם עד כרי מסיחיות, ששאת-הנפש השווה לכל חזיה—קובעים אותה למין כהה צפויה לה הצלחה עד לתחום ירועי. התחום המסוים הזה משמעו: פשטות-המשק והיותו מצומצם כחוג ראייתו של כל חבר וחבר. היינו—אופנהייסר חושש להתפוררותה של הקבוצה הקטנה בבוא עליה הימים הטובים. למרות כטחוננו באפשרויותיה של החקלאית באיי אין אנו חוששים למכנהי זו והננו מצטרפים לדעתו של אופנהייסר, שאפשר לראות בהתפתחותה של הצורה הזאת לעתיד לבוא סתוך אסון ירועי. כאן נתלקט—אומר אופנהייסר—טבח החקלאים המסוכים באיי. לא היינו אמנם, חותמים, תחת השבח הזה בהכללתו זו. אולם עובדה היא, שהקבוצה יצרה ערכי-קבע כרוכים בחינוכו של האדם מישראל לכשרון-מעשה, שבו מולמת—לדעתו של אופנהייסר—מהות שאלתנו החקלאית בארץ.

בתזכירו הידוע להנהיג על ההתישבות החקלאית באיי מעביר הפרופ' אופנהייסר תחת שבטי-בקרנו את כל הצורות הקואופרטיביות של ההתישבות ההולכת ונעשית בהנהלתה ובעזרתה של ההסתדרות הציונית. בבקורת זו זכתה. הקבוצה הקטנה—שק של 25—30 משפחה על שטח של 250 הקטאר בערך—למעט הסברת-פנים והיא אליבא דאופנהייסר. בכל זאת אפשרית. היוקה המשפחתית שבין חבריה הבקאים במלאכתם עד כרי מסיחיות, ששאת-הנפש השווה לכל חזיה—קובעים אותה למין כהה צפויה לה הצלחה עד לתחום ירועי. התחום המסוים הזה משמעו: פשטות-המשק והיותו מצומצם כחוג ראייתו של כל חבר וחבר. היינו—אופנהייסר חושש להתפוררותה של הקבוצה הקטנה בבוא עליה הימים הטובים. למרות כטחוננו באפשרויותיה של החקלאית באיי אין אנו חוששים למכנהי זו והננו מצטרפים לדעתו של אופנהייסר, שאפשר לראות בהתפתחותה של הצורה הזאת לעתיד לבוא סתוך אסון ירועי. כאן נתלקט—אומר אופנהייסר—טבח החקלאים המסוכים באיי. לא היינו אמנם, חותמים, תחת השבח הזה בהכללתו זו. אולם עובדה היא, שהקבוצה יצרה ערכי-קבע כרוכים בחינוכו של האדם מישראל לכשרון-מעשה, שבו מולמת—לדעתו של אופנהייסר—מהות שאלתנו החקלאית בארץ.

המשקים הנדולים האלה, הוא מודה שבי סוסם נעשה סתוך דחויים רבים ושתקציב' ההתישבות, לא הגשו להם בסועדם. יודע הוא, שעדיין אין לתבוע מהם רנטיביליות. אין כאן לפנינו אלא עמדה פרינציפיונית שלא תתכשל גם למראה הצלחה חולפת. עתה נבדוק מקרוב את שתי השאלות היסודיות: את ההנהלה ואת הבקורת של פרוין העובד ע"י השתתפותו נרוחים.

אופנהייסר נשתכש בהפרזה שאין דוגמתה באמרו, כי הקבוצות הנדולות לא רק שאין בהן הנהלה מאוחדת, אלא שאין בהן הנהלה בכלל. מה הם הדברים לאמתם? כראש קבוצה גדולה עומדת מנהלה משקית המורכבת מ-11—2 חבר והנבחרת ע"י כל החברים לשנת-העבודה. למנהלה זו כפופה ההנהלה הכספית, הנהלת הרביש, היחסים כלפי חוץ והארגון הפנימי. נוסף על זה קיימת הנהלת-העבודה המורכבת ממנהלים או מהפועלים הראשיים בענפי המשק המזריחים. כל ענפי-עבודה—פלחה, נטיעות, מחלבה, גידול ירקות, לול העפית וכ"י—מנהל ע"י חבר או הנהלה מצומצמת (בתל-יוסף 1 או 2, בעין חרוד 3—6 חברים) שבחירתם וזקקה לאישורה של המנהלה. הנהלת-העבודה בוחרת מנכ"ל הנהלת-עבודה מצומצמת בת שלשה המצחת על העבודה בשורה האחרונה, היא מורכבת מהחצרן, מנהל הפלחה ומנהל הענף המשקי החשוב ביותר (למשל מחלבה או טעם) או חבר אחר הבוס בתור אישיות מרכזית או מצטיין בכשרתו הסיוורית. הנהלת-העבודה והנהלת-המשק מאוחדות הן לרוב אחדות

אישיות, אולם אין זאת חיקה קטיוסת. המנכ"ל בקבוצות הקטנות הוא פשטני ביותר ויש בו מעין אידנטיות בין הנהלת המשק והנהלת העבודה, בדרך כלל מורכבת היא מהחצרן, מנהל-החשבונות ומנהל הענף המשקי החשוב ביותר (עפ"י רוב פלחה). כאן אין נהגין לבחור בפועלים ראשיים, אלא הם מתמנים טעם ההנהלה המשקית, לאמתו של דבר קיימת כאן מעין ברירה טבעית והפועל המנוסה והמוכשר ביותר בענף ידוע נושא בעול-ההנהלה של הענף הזה בהסמכתם הכללית של חבריו לעבודה. סתוך כך מסתבר כמה מוטעית היא דעתו של א. האומר, כי גבוריה-לשון או זקני המקום נבחרים למנהלים טבניים לשרות העדר הברשתם. ראינו איפוא, כי הקבוצה—והנדולה ביהוד—יודעת להבדיל בין הנהלת המשק והנהלת העבודה, הנני מעיד עליו את נסיונותי אנכי ואת נסיונותיהם של היה רוסין ואטינגר שקרסו לי בעבודת-ההתישבות והנני אומר, כי בקבוצותינו עומדים תמיד האנשים המצוינים והמוכשרים ביותר בראש-הפעולה. לרעתי לא אירע אף מקרה אחד, שרודפי-כבוד או טאהו-יעינים יטלו לעצמם את נדולת-ההנהלה. לא ידוע לנו, מי שלחש לאוני-אופנהייסר את אגדת-הכוכים, כי לשם צדק מרומם מעמידים את כל החברים בראש כל העבודות על פי תור קבועי וכך מטלא כל חבר וחבר את, התפקיד של כל מנהליה-ענפים. נכון הדבר, כי בקבוצה מתאמצים להכניס את הכוחות הצעירים לתוך ענפי-עבודה אחרים בשרם יתסחו במקצוע טיחוד, אמת הדבר, כי כל חבריה-הקבוצה

לרבות המומחים המצוינים ביותר, מחויבים לעבוד זמן ידוע במשקי-הבית המשותף (אולם אין כל יסוד להניח בו לרגל חובת-העבודה הזו הנעשית בנדר של תבונה משקית מע-סוים בעין-חרוד בתמידות את טובי-הננוים בסטבח ואת החקלאים המנוסים ברצענות). הטיטרא, כי הנהלת-הענפים עוברת, על פי התודי מיד ליד, אינה אלא ברירה, כל חבר קוא בעניני-הקבוצות יודע ועד, כי שנים על שנים הוודת ומסרת העבודה לידיו איתם האנשים; מרחיבה היא כמעט אידנטיית עם יודע-אלי, דגניה עם כרץ, עין חרוד עם לבקיביץ, כנרת עם בנציון, תל יוסף עם הפטר-אלקינד וכ"י. התלונה על הוסרה-הקביעות של ההנהלה אין לה איפוא על מה הקבוצתיים קבועה היא טראשית הוסרים, אם גם מקרובים את הכשרונות הצעירים, אמנם, אפילו החקלאים שלנו מן המנוסים ביותר אינם עדיין—ביחידות או בכינוסם יחד—מוכשרים בטלואם להנהלת-משק גדול ומשועף, אולם אין גם לסלק את האמת ולהגיד, כאילו הקבוצות היו עוזבות דגפשו, באמת קיימת ועומדת הנהלת-הענפים מטעם מחלקת-ההתישבות, מחד לקת ההדרכה ותחנת-הנסיון החקלאית השוקדות על התכנית, הנחת-היסוד וההוראה לשועל.

התכנית הכוללת של ההתישבות לכל הלקיה—תכנית-המשק, ההשקעות הכספיות, תכנית-העבוד והכנין או תכנית-ההשקאה—נקבעת ע"י מומחים מטעם המחלקה והוצאתה לפועל מצריכה את אישורנו הקרי

דס, בראשית-השנה נמלכים המשקים בדעת-המומחים שבמחלקת-ההדרכה וכך נקבע מהור-הורעים, תכנית-היכול וכ"י. דרכי-הנטיעה ואפניה נקבעים ע"י המומחים בסנף-הטעמים. חלוקת-העבודה וההצעה של ההכ"ל נסות וההוצאות להכא מתלבנות כהתאם למשא ומתן על התקציב השנתי של מחל-קת-ההתישבות, מה רב ההיקף של הפעולות האינוציאטיביות, שנעשו בבחינה זו, אפי-שר ללמוד סתוך מקרה בנידול-התקציב והפרסונאל של מחלקת-ההדרכה והמניף למטעמים. בשנת 1924 לא היה ברשותנו אלא תקציב של 2000 ל"י וששה סודים נודדים, בשנת 1927 עלה התקציב יותר מ-2000 ל"י והכר של 20 סודיכים המדי-ביצים במסירות את ההשכלה וההדרכה המכניות בנקודותינו הישוביות. מומחים למל-הה, גידול-בקר, ירקות, עופות, שיסורים, נטיעות ויעור מטיצים כירי מדריכה-מהוודת, בעור אשר תחנת-הנסיון מעברת את שאלות-התקדמותנו הטכנית באופן שייטתי ומעמדה לרשותנו מוסחים למלחמה במחלות ובמזיקין, לבחירת-הנורעים ולתפקידים אחרים, הננו עובדים בקביעות על שכ"ל לול סגנון-ההדרכה וביצורו ועל הנבחרת-הפיקוח, ביחוד בנקודות הישוב החדשות, כמשובי-החסידים, למשל, יושב מנהל מיוחד ישיבת-קבע ומנצח בעזרתו של פועל ראשו על כל העבודה החקלאית (אשתקד בהיות המטישבים פוורים בנקודות מספר היו אר"ב עה פועלים ראשיים), כשטח ההתישבות החדשה בנושד-הקישון נחמנה על ידינו מדי ריך מקומי מיוחד ומקיד אדמיניסטרטיבי.

ככל הישועים מתנהלת פנקסאות סאודרת ומסוימת. פיקוח סתסיר על התקציב ומחלקת ההתישבות סעבירה לעתים סור סנות את כריקת ההשכונות.

אשר לקבוצה הנדולה כראי עוד לרעיר, כי א, טעה טעות נסה בכואו להדי גיש את רבויה הנונים וההסתעפות של המשיקים הנדולים, אלה אינם עולים על הקבוצה הקטנה אלא בהתפשטות של שדות התבואה (500 דונם בקירוב) ובעין הרוד ניטעו על שטח חשוב ענביסאכל. בגלל הרחויים כמיר סוסם לא נתפתחו עדיין יתר ענפי המשק בעין הרוד וכתל יוסף יותר מאשר בקבוצה קטנה, שנתבססה כהלכה; המחלכות כמשיקים אשר בעמקי הירדן עולות כאינטנסיוותן על הענף הזה במשקים הנדולים בנושגנורים, הבקאות ואסין יהוד הדרושים בהנהלה של קבוצה קטנה טרסאלית מסיקים לעת עתה כדי הנהלת הענינים גם בקבוץ הנדול.

בזה אין אנו מתכונים להניד, כי משיג אלת ההנהלה השיגה הקבוצה — והנדולה ביחוד — את הפתרון הרצוי סכל הבחינות, עצם ההנהלת העבודה עיי גרעין של חברים סאסינים בסיקוח והוראתה של מחלקת ההתישבות וההרבה יש בו משום חידוש ועד כמה עלולה שיטה זו להנהותנו ברדי כים חדשות — יסיס ידברו, התפתחותן של הקבוצות, שנתאפשר להן להכנס לתוך ססול ססודר של יצירה משיקית, סוכיחה בעליל, כי השיטה הזו סצי ליחה בתקופת היסוד ואף אופנהיר סר סאסין בעתידן, רחוקים אנו סהאסין, כי הכל מתוקן ומשוכלל בתכלית השליטות, אולם סבורני, כי חששותיו של א. ה.

השלילה סביאה עמה דעת קהל חשדנית ושומטת בקרב הצויות והיא ססכנת אה לפחות, מהסירה על סיכום הנסיונות האלה, אשר גם אופנהיר סבקש אותו. בשעה שאנחנו ואתו גם קברניטי הקואופרציה היצרנית באיי רואים בשטה זו שעלתה לנו מתוך תנאי מפעלנו באיי, נסיון רב סכויים, על כל פנים נסיון, הנה סודרו א, לפסק, כי אך ורק הארטינסטרציה עיי סוסחים היא הערובה האחת והיחידה של ההצלחה, בעיקר אין אנו מתנגדים לשיטת סעבר זו של ההנהלה, ידוע, כי שנים רצופות היינו נותנים פרסום רב לרעיונותיו של א. בקרב הצויות והשתתפנו בפועל בנסיונו הראשון בסרחיכה, הננו רוחים את הסענה הזולה, כי כשלונו של הנסיון הזה, שהנהלתו היתה נתונה בידי האגר' דיק, סותם עליו את הנלל, אולם הכסכוכים שנתגלעו עם סובי התקופה הארטינסטרטורית בסרחיכה, פותחים פתח להרהורים, ואף טיעוט ההצלחה במשק אשר בכרנקלוי, המיוסר על חלוקת הרוחים ושאין אנו נרדי עם הלילה סערכו — אינו ראייה חותכת, ולאו דוקא ספני שהסיעוט הזה אינו סרצה אחרי שש שנות התפתחות אלא סך הכל זעום, ולא משום שחלוקת רוחים אינה קיימת עדיין לנסרי אלא ספני שגם בכרנקלוי, כפי שאוסר א, בנוסחה ממשטשת במקצת, כשל חוסר אמצעים הרושים לפעולה חינוכית נאותה לא נתחולל עדיין כנפש העובדים שני הערכין כאשר בקשהיי, אם נתרנס את המלים האלה לשפת חולין נכין, כי שש שנות הנהלה ארטינסטרטורית לא הצעירו אפילו משק גרמני עם חקלאים גרמניים

לקראת הנהלה קואופרטיבית עצמאית אלא בסדרה קטועה. צריך איפוא להקשות, אם אין שכרה של הנהלת הפקידים המוסחים, המנצחים על המלאכה בלי סצרים, יוצא כהפסדה, אם באמת לשטע שיר השירים אשר לארטינסטרטור, שהשלטן בירו, אין אנו רשאים להרהר אחרי אסיותו אלא מצוה עלינו לעבור משיטת החינוך להנהלה אל שיטת הכפיה הארטינסטרטורית? גלוי וידוע, כי גם בהנהלה עיי ארטינסטרטורים מוסחים ובקיאים יש צללים ותחוסין, פרופ' Aerboe, ברסמבא סובהק במקצוע זה לכל הדעות, סטיל כאן פקפודים רציניים, אחרי שהוכיח, כי האדם יוצר את ההכנסה של המשק וביחוד סטלא סנהל המשק תפקיד סכריעי הוא בא וסוסיקי? עם הנכרות ההתפתחות של המשק הלאומי הוכך ומתרחב היקף הידיעות והנסיונות, שהחקלאי יכול להשתמש גם במשקן, סכאן הקושי ההולך ורב בהקנית הידיעות והנסיגות יונות האלה, בסדרנה נכחה במקצת אין הדבר הזה בגדר האפשרות אפילו לגבי בעלי הכשרון הסעולים ביותר... ולהלן: ... בחקלאות אפשר לדבר על צורות ארגון תכליתיות בבחינה אוביקטיבית רק אם סניחים לספיע סניולות שוות של סנהלי המשקים ושאר עובדיהם, וסכיון שאין גורה שוה בתכונותיהם של חבריות, סן הנסנע הוא שהיא קיימת צורת ארגון שאפשר לראות בה תכלית סטוב והשלימות לגבי אוביקטים ידועים.

אצלנו צריך עוד להתחשב בעבודה, (* Allgemeine Landwirtschaftliche Betriebslehre, Berlin 1923, — עמוד 590.

כי המוסחים שלנו קונים את השכלתם בארצות בנות אקלים אחר וחקלאות אחרת וכמו אצל הסתישבים סתם קובעת גם הסתגרותם לתנאי אי פרק וסן ממושך, אין זה יד סקרה, כי בנסיונו ההתישבותי ברודי האם יכול היה פרופ' מיר להסתפק בפקיד ארטינסטרטיבי אחר ולהמלך בכל השאלות המקצועיות ברעת המוסחים אשר בבית הספר הנכונה לחקלאות או בתחנות הנסיון, מי שמננון כה סאורגן ומשוכלל בבחינה מדעית ומקצועית עוסד לשרותו אין לדידיה הנהלת המשק השוכה כנהילת העבודה, צורת הארגון הנאותה ביותר לא תסכון, אם אינה סנוצלת תוך כדי נהול ענינים תכליתיים — שוב דברי ארכה, ללסדנו, כי סשהותקנה פעם תכנית היסוד של גקודה ישונית חדשה ונקבעה התכנית השנתית של המשק, שוב אין הכל תלוי אלא בעורו וססיעו של סנהל המשק ובפועלים הראשיים של ענפי המשק המיוחדים, הכל תלוי בהנהלת הענינים הנדולה, והנהלה הזו קיימת בכל הקבוצות, בקבוצים הנדולים לא פחות מאשר בקבוצה הקטנה, השאלה בעינה עומדת: סה הברכה הצפונה לנו אם בין סננון הנהלה של המחלקה ובין הנהלת המשק של הקבוצה ננעוץ חסיר ובכל סקום ארטינסטרטור נוסף בתור סנהל המשק? סנין לנו, שאבר הבינים הזה לא יכשיל את הניצול של כחות העבודה במשק? שכרה של הצויות הארטינסטרטוריות יכול לצאת לנו בהפסדה של הרגשת האחריות שתלך ותתטעט אצל הפועלים.

כדי הועלו הסענות ננר, פסיכולוגיה יהודית מיוחדת, סנסאליות וסנטיסנטאליות.

קולוניזטור הראוי לשמו סחויכ לדעת את סוד הסויגה של ההכרחי ושל האפשרי להשיגה אחת, לנרסנו של ארכה אין חכמת החקלאות בתשע עשירותיה אלא היחס בלפי האנשים, — גם כיום סנו לפנינו 16 שנה הננו סוכנים סמו הסתדרות החקלאים אשר אתה נשא ונתן א, להסכים לנסיונות על יסודות הסיצעים על ידו, אולם מודים אנו ננר ההתנכרות ליסודות הבריאים כשיטה הקיימת, ננר סירוס הדסנות וננר אסונת הסנורים כנצח הארטינסטרציה, הרהבנו את הרבור על שאלת ההנהגה לה משום שהפסקא השניה אשר בהצעותי של א. אין כה סמש, ברדיה הנכר לעיל סשנת 1924 כתבנו: להלכה אין לך אמצעי העשו לנכיר את פרוין העובר מאשר מס" כורת לפי ערך העבודה, באי לא נתקבל הדבר משני טעמים: דוקא כשנותקיסה הראשונות אין הקבוצה יכולה להנהיג רדנת משכורת הראויה לשמה, לפני הסלהמה הניעו הסשכורות הנכוחות ביותר כסרחיכה ל-70 פראנק, בעוד שהיו סוכחים לשלם גם לפור עלים ההדויםים 50 פראנק לסצער, באי רוחים בוסן הוה הרי כל רדנת המשכורת סטודה באין, ב סאידך ניסא סערערת היא את הסשטעס הפנימית, הפועלים הראשיים והסנהלים אינם רשאים סטעזי אכסריטטה לתכוע משכורת הנבוהה סזו של חבריהם, כך ניצח השכר השוה כתור אסציעי הסשטעס ובקרת הפעולה עיי כפיה סופרית, כקבוצות הקטנות נפתרת שאלת המשכורת לפי ערך העבודה עיי כך, שהקבוצה כוללת בתוכה בדרך כלל חברים, שכשרון פעולתם הוא פחות או יותר שוה (סוף יכוא) ש. קפלנסקי

למצב התישבותנו החקלאית

(תשובה לתזכיריהם של פרופ' אוסנהיימר והאגרונום דיק)

בינתים נערכו חשבונות מסורתיים על הרנטאביליות של המשקים המעורבים. הסיכום של קבוצה מסוג א' (2500 דונאם בלי השקאה) ומסוג ב' (2000 דונאם עם 10 אחוז אדמת השקאה) מוכיח, כי עם רכישת מסוצע של היבול (עד 125 קלינג לרונאם) ובתנאי־חיים מצומצמים (הוצאה שנתית של 100 לייש למשפחה) יוכלו המשקים הללו כעבור 6 שנים להתחיל בפועל ההלוואה של קרן־היסוד ב 2.6 אחוז ולשלם ריבנטה קרקעית של 1.5 אחוז לקהיק (לנכי סוג א' אפר שרי הרביר רק עם תוספת קרקעות של 20 אחוז, כלומר 500 דונאם). אם יהיה עורף— הוא יוצא לביסוס המשק הרל באמצעיו ולי העלאת רמת החיים העלוכה. אין איפוא לשער, כי המשקים המעורבים כעמק־ירדעאל או כעמק־הירדן יגיעו ברוב־הימים לכלל אפר שרות של חלוקת רווחים לעובדיהם, מכאן ברור, כמה אולוזורית היא חלוקת הרווחים בשנות היסוד והביסוס ועד כמה אין חלוקה זו יכולה לשמש מנוף לתנבור־הפעולה וה בקורת, נמצא שהמציאות האיית כופה עלינו שנויים, שהתיאוריה לא מלה ראות פניהם, המציאות הו תוכעת אתנו בפה שלא סבלנות יתר. אם במשק גדול ומסודר במטניה, שהשאלות של הכשרת האנשים והקרקע זרות לו בהחל למ, אם במשק הנמצא בקרבת ברלין הכיר רת, שהראנה בשאלות השוק אינה סטרידה אותו כאשר תמריר אותנו כאן, אם שם אין

יתרת רווחים אחרי שש שנות התישבות — מה שאינו ניתן חלילה, טעם לפנים — מיל' לו לפרופ' אוסנהיימר להכריז בבטחה מלאה: אין אנו מספקים כלל כיו... משק כזה יוד כל ב משך וסן קצר היגע לירי רנד טבליות ואפילו לירי תשלומי רבית ואמור— טיוציה של כספי ההשקעה? האם נשתכחה מלבו העובדה, כי במשק מרחביה בהנהלתו של מר דיק בשנות 12—1911 ו 14—1913 היה גרעון של 40.000—30.000 פראנק בשנה ובמשך שלש שנים נצטרפו ההסדים ל 124.000 פרי (4.500 לייס)? אין אנו סת־ כונים, חלילה, לפנוע בכבודו של האגרונום דיק, כי לרעתנו— אין להסנע מהיזקות אלה בתקופה ההבשרה והטיוב.

עכשיו אין לפנינו אלא חובת הבירור של העובדות, שהובאו עי אוסנהיימר והמשמשות לו אילוסטרציה לחוסר הנהלה בקיאה וענינית בקוצה הגדולה או סימנים מובהקים למשק נחשלי. א. ישפש למר אה עינו אינו יכול להתכונ בזה אלא לקבץ הגרול היחיד, שעשה בו בשעת ביקורה לעין־חרור, הוא מדבר על העוכה השור לטת בבנינים, על סדקים שבקירות, בשיעור קומתו של ארסי, על עשבים רעים על השר רות ועל בתירעלמין של סכינת, הכל, שלא דרש ביאורים באותו מעמד, כי אז היה נשמר סטירופי דברים.

מרבית הבנינים במשק עין־הרוד היא

משיירי החושות הערביות שנתקנו בנדרר האפשרות, כידוע אין מקום פרורם של אני שו עין־חרוד אלא לישוכת־ארעי, כידוע לנו, היו גאלצים לקרוע בחוסה פזחים בשביל הרפתות, אלה הם כנראה, הלועים הפעורים טרמיניר־י של אוסנהיימר, הייתי במסבת א. במסן המבנות בעין־חרוד שהועמדו בו הטראקטורים הטעונים תיקון ערב ענת־ העבודה, ואולי הכתוב מדבר באותו הגל של גרוטאות אשר נתערטו בו סכונות ישנות, שנקנו פעם מירי הצבא (טרקטורים עגלות) ואשר בחלקיהם המפורקים הם משלימים את צרכי התקינים? לפי עניות דעתי אין בעין חרוד בית־עלמין אחר של סכונות, דוקא כקבוצות הקצנות אשר לסצוא כלי עבודה מלפני המלחמה ושאינם, כמובן, ראויים לשמוש, נכון הדבר, כי במחזור הבקורים שלנו נתקלנו לאורך הים בעשבים רעים הסכסים שטח ידוע של השדות, הנילת המשק מסבירה, כי יש כאן שזה של 70 דונאם של אדמת טרשים בלתי מסוקלת, לפני שנתים היו כאן 200 דונאם כאלה, בכלל עוזקו וסיקלו בעין־חרוד 1800 דונאם, כהיות דבר־ההפלה בנכע ובתלוי סף הסמור כות היתה הרפת בעין־חרוד תחת השנחתו המעולה של סנדלי־הבקר, לא היעו לאזנינו שום תלונות על משק זה או אחר, שלא נשמעו להוראותיה של מחלקת ההדרכה בשאלת סנות־ההזנה, לא יתכן שתנתן באיזה מקום סנה כפונה, סבלי שהדבר יגיע אלינו, מעוטי־התוצרת של החלב בעין־ חרוד בא מתוך שהפרות המסומות והנועיות

נצטרפו למנן אחד, התוצרת השנתית של החלב בקבוצותינו מגיעה ל 2000 עד 3000 ליטר לפרה, ואין זאת, נחשלות מראיכה שאינה מגיעה כדי מגימם שברפתות האיר־ רופאיות, הלא א, בכבודו ובעצמו טציין את התוצרת המסוצעת של 2600 ליטר חלב לפרה בתור הכ מה טיפיתית.

עתה נקרוש מלים מספר לגרירה של הפועלים בק וצות, המסקר הוכיח, כי בין 1281 חבר (ב 17 קבוצות) 180 איש, כלומר 10 אחוז, נמצאו רק שנה במגן, סחציתם נשים ובחורות, 280 איש אשה — במרופורציה רלעול — היו משנה עד שנתים במשק, היוצא מיה, כי רק 410 עובד, משר מע 32 אחוז של החברים היו שנתים או פחות בקבוצות, בעיד אשר שתי שלישיות של החברים יושבים בהן משנתים עד שבע שנים, וצריך להעיר, כי לא כל העובדים במשק והנכנסים במסקר נספחים גם על כנין המתישנים מסש, מהם בעלי־מלאכה ופועלי כנין או מתאמנים בחקלאות, דם שטנדילים, כמובן, את מספר האנשים הנס־ צאים זמן קצר במשק, יתר על כן, אין כשבוה, כי רוב המשקים הקבוצתיים אינו מתקיים למעיה מחמש שנים, רחוקה מנפ־ שנו מלאכת הקישוט, העדר הקבע בהרכב הקבוצות הוא סנרעת, ומחלקת העבודה, וביחוד צבור רפועלים דורשים אותו לננים ומשתדלים לבער את הרע הוה, אין כיום בתנועה הקבוצית ובכל היסדות האחראים שתי דעות בהכרת ההכרה המוחלט של השרשה וקביעות בתרכיב־הקבוצה, 30 האי

חווים של החברים החדשים במשך שנתים מוכיחים כי ההבראה ההולכת ומסופה במשך שנתים האחרונות לא הגיעה עדיון לשלטותה, אולם אסור גם להתעלם מהנאי הקיום הקשים של רוב הקבוצות, מדהויי הכסים, סחומרת ההסתגלות, הגורמים מצולא לכרירה ירועה ולפליטה של החומר הכלתי נאות, גם במושבים קיימת נרירה ועויבה המגיעה מ 5—25 אחוז, וכעיקר: אל נא יאפילו 30 אחוז של החברים הצעירים על מציאותם של 70 אחוז אנשים אשר במשך 2—7 שנים התערו בקבוצות.

על השאלות היסודיות של דטכניקה החקלאית החזיר תשיבה מסודרת התי ש, צפה (ראה רברי רנה—רניו), מתוך מאסרו יש לראות, כי גם בעלי הטכניקה המושלמים בכל המעלות, שגדלו מתוך הסמירת של החקלאות באירופה התיכנית סחוייבים ללמוד ולחזור וללמוד, כדי להצליח בפעולת־ האורופאיוציה של החקלאית הסורחית אשר באיי, רחוקים אנו עדיין מסדרנה זו, אולם אין סבקרינו רשאים להעמיד פנים, כאילו לא התקרטנו אפילו שעל אחר.

כשנת תרפיה לקה החציר כעשיה של הבצורת ואשתקד הוכתה החטה בשדפון, למרות זאת היע יכוד־החטה בתרפיה על כל הקטאר ל־1000 ק"ג (תל יוסף), מושב מרחביה), 1330 ק"ג (נהלל), 1400 ק"ג (עין חרוד), 1500 ק"ג (נכע), בתרפיו הגיע היבול על כל הקטאר מ־600—800 ק"ג (תל־יוסף, נכע) 1200 ק"ג (נהלל), 1300 ק"ג (כנרת), 1450 ק"ג (עין חרוד), היבול המסוצע של

החטה בכל המשקים היה, כאמור, ועום — למעלה מ־800 ק"ג על הקטאר, השעורה: הכניסה בתרפיה יבול מסוצע של 1000 ק"ג להקטאר, בתרפיו הכנים הקטאר בכל הישור בים באופן מסוצע למעלה מ־1200 ק"ג, במושבים מרחביה ותל ערשים ירד היבול ל־800 ק"ג להקטאר, לעומת זה הושנו להקטאר 1700 ק"ג (תל יוסף), 1900 ק"ג (בית אלפא, נהלל), 2100 או 2270 ק"ג (צריפין ונגינר), שכולת־שועל הכניסה יבול דוסה, (המינימום של 900 ק"ג בכפר־ יחוקאל ומכסימום של 2500 ק"ג בנכע), בשנת תרפיו היה היבול המסוצע בעשר קבוצות הנתונות כתנאים פחות או יותר מסודרים — 1700 ק"ג שעורה ו־1200 ק"ג שכולת־שועל, אפשר אמנם להגיד, כי חלופי מונ רעים עלולים לנרום להכא ליבולים ערביים (790 ק"ג להקטאר), אולם בלאו הכי הננו עומדים בפני עליה של 50 אחוז שאין להכחישה והננו מתקרבים אם לא לדרגת היבול הגרמני הדי על כל פנים ליבול הצרפתי המסוצע, או אפשר עדיין לקבוע מספרים, כי הישוכים הם ברובם צעירים, ובשפחים רחבים לא נהנים בהם עדיין בסחוזור־רעים ליבול, אולם העיקר היא המנפה הקיימת הסכונות כלפי עליה, ההשוואה של ההכנסות הכוללות בשנות תרפיד, תרפיה ותרפיו מוכיחה, כי בשנת תרפיה היתה תוספת של 20 אחוז לעומת השנה שקדמה לה ושנת תרפיו יש בה התקדמות של 40 אחוז לנכי הקדמת, אין אנו להוסיף אחרי הפרנה אופ־

סימסמית, אולם הרבר, בכל זאת מתנועע ופסקדיגס הנסר של סבקרנו הקובלים על, חקלאותנו הפריטיטיבית נתערער בסמס פרים שהובאו לעיל.

אהרי החקלאות מגיע תורו של משק החלב, לאחר שנדברנו עם טביהמוסחים בנידול-בהמות אשר בארץ בסועצה מיוחדת, שנתכנסה בסברואר 1925 בראשותו של ראש האומחים מטעם הממשלה ס'ור ס'יט, בחרנו בתור במים לנידול-בהמות אצלנו במרה הכירותית, שאנו מבקשים להשכיחה עיי הרבעה עם פרים הולנדיים ואיסטריזיים, סיות הולנדיות אינן נמצאות במשקינו אלא במרה סועטה, רק בקרית ענבים ובצטרות, הנמצאות באקלים קוטינגטאלי, ולנבי סחירי חלב נכחים שבירושלים, הגנו סחוקים נועים אירופיים, לפי הספקר בסמטסבר 1926 היו במשקינו סבן 1428 פרות רק 96 הולנדיות משמע 7 אחוים והשאר סמוצא ערבי, את הרוב המוחיט מהוות פרות דמסקאיות, כירותיות ובנות נוע מעורב, אולם גם כשאלה זו טרם ככשנו לעצמנו דרך סלולה, השוק הסודי הוא כל כך קטן עד שכל קניה משלנו סממרה שם את הסחירים לעין עירך וכלל סרר הדרוזים והדבך במעט שנמסקי הקניות בכירות דמסקי, הגנו קתונים איפוא בתוך תנאים הסאלצים אותנו לכדוק מחדש את השאלה של בסוסי-ההצלבה שלנו.

הוכחנו כבר, כי תנובת-החלב במשך קינו הולכת ומתקרבת לזו שבאירופה, אין אנו שוללים את האפשרות וההכרח של השבחת-הנוע המקומי, המתישבים שלנו סקבלים בדרך כלל פרות ערביות ומצלובים אותן עם פרות נועיות ועושים איפוא כמלאך

כתיה-השבחה, ובכל זאת לא יתכן לכנות על הנוע המקומי הידור משק חלב מכנים, ומה ערך למאמצינו להנביר את הכנסות-הפלחה עיי מחזור זרעים רציונלי וובל-רפתות אם נותר על הפרה המשובחת ועמה גם במרה רבה על גידול-החצירים? קשה להציל ספי מר דיקי, סחי השיטה הנאה והואה בעיניי, כי פעם נראה כחסידה של הבהמה, כת הנוע המקומי ואח"כ הוא ככל זאת מצרר בזכותה של, תוצרת ההצלבה, אלא שהוא סיבר, כי ההתעסקות בסקצוע זה של החקלאות היא מתפקידה של הממשלה, המסרות הצכוריים, החכרות הסקצועיות הגדולות או, משנעונותיו של בעלי-בית, האם נוכל להסתין לאיניציאטיבה כזו? היתה זאת תפיסה סוורה, הרחוקה ת'ק פרסה מהכרת-התנאים וסמשיים של עבודתנו, תפיסה שנתעקש בה ס'י שנמר כנפשו לסנות בנו סומים של, 'ונם ארצות' וגדול-טנטיות' ויהי מה.

ההתקדמות האתונה בהכרח של שני ענפי החקלאות הייאשיים אינה נותנת לנו עדיין את הערובה הכמסקז, כי השני נשני את סדת-הרנטליות הסבוקשת, רק עם התפתחות-הנטיעות וגיד-להירקות יתגלו כל היתרונות של המשק הסעורב, אולם חוטאים לאסת גם אלה המרכרים על, תצאות בלתי משביעות תדיר' של משקינו הגדולים, אם נתבונן כשורת-הרווחים וההפסדים במשך שלש שנים ב'2 קבוצות הנחשבות למשקים ססודרים פחות או יותר נראה, כי אם בשנות 24-1923 סראות כל הקבוצות הססדים, הגה חלק גדול של המשקים ססיים את שנת 26-1924 כרווח או סכלי הפסד, אצל

הקבוצות הישנות (דנניה, כנרת, מרחביה) אין הפסדי-המשק אלא הפסדים פנקסאיים, שנגרמו עיי ירירת-הסחירים הגדולה של האיננטאר בשנים האחרונות, אין פירושם כלל וכלל, כי משקים אלה קכלו סאתנו תקציבים נוספים, סספר קבוצות שכנינן הגיע לירי גמר (חוץ סליקויים משלעכר וההשקאה) אינן מקבלות שום תקציבים מטעם מחלקת-ההתישבות והן נושאות את עצמן, נתבונן כסיכום ההשקעות והפסדי-המשק של 12 הקבוצות הללו עד לשנת תרפ"ו ונראה קרן-השקעה של 275.000 ליים בערך והפסד של 44.000 ליים בערך ואם נוסף עוד את ההפסד של 7000 ליים מתקופת האדטיעיסטריציה והכיכוש במרחביה וכנרת — את נזקי הפלחה לא הבאנו בחשבון — נוכח, כי הנרעון הכללי היה בקירוב 61000 ליים, כשמע 18.5 אחוז של השקעות קרן היסוד (וקרן הקימת), סבורנו כי כשים ל' להוצאת ההכרחיות ככיכוש ארץ חדשה, החיאה של אדמה שוססה, איבוד הערך של האיננטר החי והרוטם לרגל האינפלאציה הכספית שלאחרי המל-חפה, החקלאות היורדה ובהנאי תשלום בלתי ססודרים של האמצעים הדרושים — סוצרק הוא הפסד של 18.5 אחוז סכל רבחינות, גרעונית אלה משותפים לקבוצה ולמישב גם יהר נטינות ההערכה של השקעות קרן היסוד בקבוצות ובמושבים, שנעשו מטעם מחלקת ההתישבות בקשר את המים על חווי המתישבים, סוכיחים, כי אין המישיבים עילים על הקבוצות בנוכה האקטיבים שלהם! התנאים הכלליים של ההתישבות היהודית ושל החקלאות האיית

נורדים אחריהם בהכרח נטיות לצרדין, אולם אין כל רשות להניח, כי דוקא הקבוצה — בנינוד למישוב — היא בחינת השערד הסשתלח.

רבקות על טיפוס האכרות האינדרי כירואלית — המושב — ניצלה בסקצת מחומרת הדין, פרופ' אופנהיימר סטיל רופי ביסוד העבודה העצמית הקשורה באיסור העבודה השכירה, הוא מודה אמנם, כי כאשר נמצאים ילדים בגיל הכנרות ואשת-חילי טמפיקים כוחות העבודה של משפחה למשק בן 100 דונם ולא עוד אלא שהכוחות האלה הם, לפעמים מרובים לפי הצורך, אולם הוא סובר, כי בעוד הילדים בגיל רך, סוכל המשק סאין ידים עובדות ומהיות כעליו נתון כעבירת פרך, אפשר, שהרעה הו קולעת בסקרים כירדים, אולם בדרך כלל צריך לזכור, כי לא רק המשפחות אלא גם המשקים הם בגיל השחרות, הרי הרפת כהרי הנטיעות או נן הירקות, שאינו יכול להתפתח כהלכתו סאין השקאה כירובי המישיבים, הנה למשל, עיבדו השנה מתישבו נהלל 3500 דונם, כפר יחזקאל — 1000 דונם, מרחביה — 3800 דונם בערך, בלפוריה — למעלה מ'2500 דונם נוסף על קרקעיתירם, נמצא שאנשי המישיבים הללו הספיקו לעבד כל אחר 120—150 דונם, מה שגיר אחריו כמישיבים אחרים ררישה להגדלת היחידה הקרקעית, לפי הסמטיס-טיקה*) נמצא במשקי אכרים בני 100 דונם באירופה סספר של כוחות עכירה דלקסן: כאני נליה 1.15, בנירסניה 1.65, כרניה 1.4, בכלניה

*) Agricultural Tribunal of Investigation, London 1924, 125 עמוד

2.6, בהיות האינטנסיביות של מושבינו פחותה מאשר במשקים הנרטיניים והאנגליים אי אפשר לעת עתה לדבר על דלילות-הישוב, טעית הוא בירי אופנהיימר המדבר על, משיכה של קרובים, הסמשתת תרים בסני הפורענות של עבודה שכירה, יש כאן לפנינו פרוצס טבעי של העלאת ההורים העניים ובני המשפחה דצריכים פרנסה, הסנסים להיות לת-עלת במשקי קרוביהם היושבים על אדמתם, אין אנו רואים כל יסוד ללגלג על, אכרי המושבים ההנוטים השוטרים את נפשם מפני, פסיכולוגיה של ניצול אחרים ואין אנו נרים לנורלם האומללי, בצדק חושבים המתישבים שלנו, כי לא טובים המה מראשוני האכרים מיסות הנריב הידוע, לרעתם לא באה החדירה של העבודה הערבית לתוך המושבה של האכרים הראשונים סתוך הלך-רוח שעשאם, סנצליים' אלא סתוך התנאים הכלכליים וחוסר הבקורת הלאומית, סכאן ההכרוה על העיקר של קרקע הלאום וקביעת היחידה המשקית הסותאמת ליכלתה של משפחה עוברת ומכאן דררישה לעבודה עצמית שוב אין היחיד סטור מרדיפת בצע וסחעי דפת הפלה הערבי החול על הפועל העבדי, או אז נשקף לנו הכשלון שאופנהיימר טבע לו נוסחה סתאימה באסרו כי המושבות הישנות נוקפות על, הקונטו של ההפסד הלאומי.

בוה לא אטרנו להתנגד לאופנהיימר האוסר לבקש את האמצעים ואת הדרכים, בכרי להעור במושב בתור אסכולה להכשרת חקלאים חדשים, כצבור הפועלים יש הכנה

טרובה לענון זה, חוקת המושבים המוצעת עיי הסתדרות הפועלים החקלאים כוללת בתוכה סעיף סיוחד הסחייב את המושבים לקבל, עפי דרישתה של חכרת, נירי, אנשים להכשרה חקלאית, אם שיפת ההכר שרה הוו תהיה יותר זולה סאשר כקבוצות זהו ענין בפני עצם, לדעתנו אין הדבר כן ואפילו סתוך שטספר הסועסדים המוכשרים להתישבות כמושבים הולך ופוחת בר כבד עם התרוקנות הרייורבואר של החקלאים, שעברו את חוק הכשרתם בקבוצות.

חורנו איפוא אל נקודת המוצא של הפולסום על שיטות ההתישבות החקלאית, הנחתו של אופנהיימר משכנה, שאין להפוך את יהודי העיר לאכרים מוכשרים וסושר-שם אלא עיי משק קואופרטיבי רחב — טעסה חדש עסה גם עתה, תהיה החוות הסוציאלית, שהפועל העברי סאיר בה את צורת ההתישבות איזו שתהיה — ודוקא פרופ' ס'יד סכליש בספרו המפורסם, כי ההתישבותי ללא חזון סוציאלי הוא סן הנטנעות — כוחה ונבורתה של הקבוצה אינם נוכעים מהיותה פרי האידיאולוגיה אלא משום שהיא ניונית מעצם הצרכים, התנאים הסמשיים וההכרח של עבודת ההתישבות היהודית כא"י, כנוגע לצורות התישבותנו — הקבוצה והמושב — אפשר להניד את אשר אמר וירט, מי שהיה קנצלר באשכנז, על צורות הסדינה, צורת ההתישבות שנהגים בה מרה של סכלנות גירדא — ננור דינה, הצורות תובעות לעצמן את החיוב הנאמר כמלוא כוחו של האדם הפוליטי, כי אשר נחייב — יתקיים, ואשר רק נסכול — יאבד, הפועל החקלאי העברי, הטיפוס האנושי החדש באי ומפעלו הישובי תיכעים לעצמם יחס חיובי ופעולה סמשיית להציעים לקראת ההצלחה המלאה.